

Norske legers Nordkapp–Varanger-ferd i 1905

Sammendrag

Etter det «11te almindelige norske lægemøde i Trondhjem» sommeren 1905 drog 78 norske leger – mange av dem med ledsagere, til sammen 138 personer – nordover med D/S Hera, som var hyret for anledningen. Turen resulterte i en bok.

Oppgitte interessekonflikter:
Se til slutt i artikkelen

Birger Løvland

alovland@start.no

Løkkegården legekantor

1400 Ski

Dagens Hurtigrute bruker 11 døgn på turen Bergen-Kirkenes-Bergen. I 1905 brukte D/S Hera samme antall døgn på turen Trondheim-Kirkenes-Trondheim. Rasmus Hansson (1859–1934) var primus motor bak Nordkapp-Varangerfærden i 1905, og sammen med Isak Kobro (1867–1953) gav han ut en bok om reisen (1), som nå skal utgis på ny som faksimile (2). Hansson var en sentral skikkelse i Den norske lægeforsening, der han var generalsekretær i en årrekke fra 1899. Reisen skjedde samme år som Norge fikk sin selvstendighet, noe som satte sitt preg på livet om bord og stedene legene besøkte. Det var politiske diskusjoner, patriotiske taler og fremføringer av fedrelandssanger som uttrykk for tidens nasjonale strømninger.

For en stor del gjorde båten de samme stoppene og de reisende de samme utflyktene som i dag. I tillegg gikk legene opp i hullet gjennom Torghatten og tok den nettopp åpne Ofotbanen fra Narvik til riksgrensen. I Finnmark gjennomførte de to turer, for en stor del til fots, den ene fra Kirkenes via Boris Gleb til Jarfjord, den andre mellom Nesseby, innerst i Varangerfjorden, og Gavesluft, i bunnen av Tanafjorden, en strekning på mer enn tre mil. Bildene er tatt av amatører, men flere av dem er gode og interessante.

Naturopplevelser og bybesøk

For mange av legene var dette deres første møte med vår nordligste landsdel. Det er lett å skjønne at den vakre naturen måtte gjøre inntrykk. Som de fleste turistskipene den gang gjorde også D/S Hera en avstikker inn Lyngenfjorden, der samer i telt og jordgammer og deres reinflokker var den største attraksjonen. Ved Nordkapp gikk turistskipene på utsiden og ankret opp i Hornviken, der passasjerene ble satt i land med småbåter. Derfra gikk det sti opp til platået for dem som ønsket å bestige selve Nordkappplatået. Etter en strabasios tur opp dit «kom et lidet vindpust, taagen gled tilside som et bølgende teppe, skylaget sprængtes og solen straalade i midnatsstunden over det uendelige glitrende Ishav. Begeistringen steg, champagnepropperne knaldede, sangerne samledes om kongsstenen ...»

Båten var innom flere byer. Avskjeden fra Hammerfest var preget av en sterk nasjonalfølelse: «Afskeden skjer under sang fra vor improviserte sangforening under den utrættelige kollega Berles ledelse. «Vi vil os et land, som er frelst og frit» klinger kraftig i disse dage, da Norges skjæbne for lange tider afgjøres – da det spørges for alvor, om vi skal «raade vor egen, vor arvede tue». Snart glider det store tyske turistskib «Kaiserin Auguste Victoria» paa vei til Nordkap forbi os for fuld damp, og vort flagsmykkede skib hilses med et «Es lebe hoch Norwegen», hvad vi besvarer med et «hurra» og vifter tilbage ...», heter det i boken (1).

Ofofbanen fra Narvik til grensen mot Sverige var offisielt åpnet to år tidligere. På sin utflykt til Riksgrensen Station ble det «fortalt nogle vilde rygter om, at vi

af hensyn til «situationen» ikke fik lov til at gaa udenfor stationsomraadet», noe som ikke viste seg å være tilfelle. I Bodø besøkte legene stedets nyeste helseinstitusjon, Rønvik sindssygeasyl, som hadde plass til 230 pasienter. Etter en omvisning der, bød direktøren på «dessert og forskjellige alkoholfrie drikker. Paa asylet er nemlig principet: alkoholfri kuranstalt helt gjennomført.»

Det var åpenbart en meget hyggelig stemning om bord, med mye sang og musikk – og egen avis. En søndagsmiddag ble inntatt på dekket over Ishavet, og «de altid elskværdige sangerinder og sangere sørgede i salonen for underholdning ved at give sine bedste nummere af det righoldige repertoire». Tana Gaard, som var innkjøpt av myndighetene som Finnmarks første pleiehjem for tuberkuløse, ble besøkt, etterfulgt av «kaffe avec i distriktslæge Groths have med verdens nordligste Lawntennisplads».

Boken gir et godt bilde av hvordan norske leger for 100 år siden opplevde en slik tur. I september 2005 arrangerer Aplf sitt 14. høstkurs om bord på Hurtigruten på strekningen Tromsø-Bergen. Høstens kurs har altså et element av jubileum: På leden sørover drar vi i kollegers kjølvann.

Oppgitte interessekonflikter: Forfatteren står bak nytutgivelsen av den omtalte boken.

Litteratur

1. Hansson R, Kobro I. Norske Lægers Nordkapp-Varangerfærd 1905. Kristiania: Centraltrykkeriet, 1906.
2. Hansson R, Kobro I. Norske Lægers Nordkapp-Varangerfærd 1905. Faksimile av originalutgaven fra 1906. Oslo: Topografisk forlag, 2005.

Figur 1 Norske leger og legefruer på D/S Hera på vei til Nordkapp i 1905 (1). Foto Paul Anton Bukier